

ISA MERIKALLIO

VALITSE
VIISAAMMIN
PÄÄTÄ
PAREMMIN!

VIISAS



ELÄMÄ



**VALITSE
VIISAAMMIN,
PÄÄTÄ
PAREMMIN!**

ISA MERIKALLIO

**VALITSE
VIISAAMMIN,
PÄÄTÄ
PAREMMIN!**

VIISAS



ELÄMÄ

© Isa Merikallio ja Viisas Elämä Oy, 2025, 2026

ISBN 978-952-384-185-7

2. painos, 2026

Kaikki oikeudet pidätetään.

Kustannustoimittaja: Liisa Elonheimo

Kansi: Jonna Nisu

Taitto: Leena Hagman

Paino: BoD - Books on Demand

Viisas Elämä Oy

Mekaanikonkatu 19 A

00880 Helsinki

www.viisaselama.fi

Sisällysluettelo

Alkusanat.....	7
Johdanto	10
1. Tunnista päättäjätyyppisi.....	11
Hätäilijä ja jahkailija	15
Miellyttävä	16
Venyttele päättäjätyyppiäsi.....	17
Päättäjätyyppi eri tilanteissa.....	20
2. Päätöksiä järjellä vai tunteilla.....	21
Millaisella energialla olet päättämässä?.....	24
Tunne-energian eri lajeja.....	27
Erota sisäiset ja ulkoiset tekijät.....	29
Päätöksen lykkäämisen ongelma	31
Eettinen stressi – kun päätös on omien arvojen vastainen.....	35
Aivoergonomialla hyvään päätöskuntoon	36
Vaihtoehtojen puntaroinnin haasteita.....	38
Kolikko avuksi tunteiden tunnistamisessa	40
3. Uudet näkökulmat.....	43
Kyseenalaista oletukset	45
Valmistavia kysymyksiä ennen päätöstä.....	49
Askelharjoitus näkökulmien ottamiseen	50
Erilaiset näkökulmat ryhmän päätöksessä.....	53
Toimivin keskustelumalli ryhmän päätöksessä	54
4. Paras määrä vaihtoehtoja.....	57
Kyllä vai ei – liian vähän vaihtoehtoja.....	57
Montako vaihtoehtoa on liikaa	62
Matemaattinen optimivalinta	65
Menetyksen tuskan välttely.....	67

5. Kilauta kaverille	70
Henkilökohtainen johtoryhmä	72
6. Priorisointi	74
Mistä kannattaa luopua ensin	78
Priorisointitaidon kehittäminen	80
7. Aikalisä	85
Riittävän ajan merkitys päätöksessä	87
Aikalisä yhteisissä päätöksissä	88
8. Testaa päätöstä käytännössä	90
9. Tahdonvoimasta rutiineihin	93
10. Elämä väärin valintojen keskellä	98
Ajatusvinoumat	101
Manipulointi – miten päätöksiimme yritetään vaikuttaa	106
Miten ohjaan toista kohti päätöstä	110
Luo oikeutus vaihtaa mielipidettä	112
Tekoäly päätöksenteossa	114
Laadukkaampia päätöksiä paremmilla kysymyksillä	116
Vaikeita päätöksiä ja valintoja käytännössä	118
Yhteenvedo keinoista kohti parempia päätöksiä	122
LÄHTEITÄ	127
KIRJALLISUUTTA AIHEESTA	128

ALKUSANAT

Idea tästä kirjasta syntyi ”kilauta kaverille” -päättöksentekokeinon kautta, kokeneiden johtajien avustuksella. Aika ajoin minulta pyydetään alustusta tai esitystä johonkin tilaisuuteen.

”Tulisitko pitämään meille kehityspäivän alustuksen? Onko sinulla ehdottaa jotakin inspiroivaa ja hyödyllistä teemaa?” Olin vetänyt johtajien valmennusryhmää kymmenisen vuotta ja koonnut kohtuuttoman pitkään diaesitykseen kaikki teemat, joita noiden vuosien aikana olimme käsitelleet. Toinen toistaan tärkeämpiä ja kiinnostavampia aiheita, joita oli yksinkertaisesti vain aivan liikaa. Tilanteen mukaan ehdottelin tilaisuuksiin alustuksiksi joitakin teemoja tuosta jättimäisestä diaesityksestä. En siis osannut päättää, en osannut priorisoida.

Erään kerran päätin kysyä muutamalta johtajaryhmäläiseltä, mikä vuosien varrella käsitellyistä teemoista on heidän mielestään kaikkein tärkein, kun ajatellaan johtamista laajasti, sekä itsensä että muiden johtamista. Vastaukset johtivat tämän kirjan kirjoittamisen äärelle:

”En osaa valita, niitä on niin paljon.”

”En ehdi käydä läpi kaikkia niitä... olisiko siis ajanhallinta?”

”Se, miten pystyy tekemään oikeita päätöksiä eri tilanteissa.”

”Heh, no varmaankin päättöksenteko, jos sinä, meidän sparraajamme-
kaan et sitä osaa!”

Vastaus oli siis ilmiselvä – se oli piilossa jo heille esittämässäni kysymyksessä. Jokaisen johtajan tärkein tehtävä on päätöksenteko: miten kulloisessakin tilanteessa kannattaisi toimia? Voidaan yhtä lailla ajatella, että ammatista riippumatta aivan jokaisen meistä tärkein tehtävä on itsensä johtaminen: miten minun kannattaisi toimia kulloisessakin tilanteessa? Itsensä johtamisen ytimessä on päätösten ja valintojen tekeminen, sekä arjen tilanteissa että isojen asioiden kohdalla rauhassa.

Kävimme aikanaan johtajaryhmän kanssa läpi päätösten ja valintojen tekemisen psykologiaa. Tiede edistyy ja ymmärrys ihmisen toiminnasta kehittyy jatkuvasti. Samalla tietyt yksinkertaiset lainalaisuudet hyvistä päätöksenteon lähtökohdista pysyvät, silti niitäkin käyttää vasta minimaalisen pieni osa ihmisistä. Onkin korkea aika petrata päätöksiä paremmiksi!

Kun kerroin kirjaideasta eräälle kokeneelle johtajaystävälleni, hän piti ihmeellisenä, ettei hänen kirjahyllystään löydy kirjaa paremmista päätöksistä, vaikka siellä on satoja tietokirjoja. Päätös kirjan kirjoittamisesta olikin helppo tehdä.

Olen opiskellut oikeustiedettä, psykologiaa ja filosofiaa. Kaikilla näillä tieteenaloilla ollaan jatkuvasti tekemisissä vaikeiden valintojen kanssa. Oikeustiede on pohjimmiltaan kysymysten pohdintaa siitä, kuka on syylinen ja oikeassa, millainen todistusaineisto on oleellista. Psykologia tutkii ihmismieltä ja ihmisen käyttäytymistä, sen syitä ja vaikuttimia. Filosofian alalla tutkaillaan todellisuuden olemusta, asioiden merkityksiä ja suhteita: mikä on oleellista, mikä on totta.

Teoriat ja tiede ovat kiehtovia, mutta teoreettisista opinnoista ei ole ollut kovinkaan paljon apua käytännön tilanteissa. Sekä työssäni että yksityiselämässä olen ollut aika ajoin umpisurkea päätöksentekijä. Joskus olen tehnyt liian nopeita johtopäätöksiä ja aiheuttanut monenlaista harmia hätiköinnilläni, joskus taas jäänyt jahkailemaan liian pitkäksi aikaa ja

kärsinyt päättämättömyyden seurauksena menetetyistä mahdollisuuksista. Olen hankkinut paljon tietoa, mutten ole vienyt sitä taidoksi asti.

Olen toiminut yli neljännesvuosisadan johtotehtävissä ja yritysjohdon kehittämisen apuna sekä johtoryhmien strategisissa päätöstentekoprosesseissa että johtajien henkilökohtaisten päätösten sparraajana. Näiden vuosien pohjalta on todettava, että ylimmissäkin päättäjäportaissa päätöksiä tehdään hyvin usein aivan uskomattoman heikosti. Päätöksentekoon taidot ovat puutteelliset, eikä niitä kehitetä. Käytännöllinen päätöksenteko arjen keskellä on kaikille meistä vaikeaa, eivätkä tieto, tiede ja teoria ulotu auttamaan siinä riittävästi. Juuri siksi halusin kirjoittaa hyvin käytännönläheisen kirjan.

Toivon, että tästä kirjasta on sinulle iloa ja hyötyä elämässäsi kokonaisvaltaisesti. Kuten tulet kirjaa lukiessasi huomaamaan, kymmenen keinoa on todella paljon! Vaikka ottaisit käyttöön vain yhden kymmenestä keinosta petrataksesi päätöksentekoasi, se voi olla kullanarvoinen jossakin tärkeässä päätöstilanteessa, työssä tai yksityiselämässäsi. Jos innostut opiskelemaan aihetta lisää, löydät Internetistä valtavan määrän päätöksentekoa koskevaa teoreettista ja tieteellistä aineistoa.

JOHDANTO

Ihminen kuvittelee tekevänsä elämäänsä koskevia valintoja. Välillä vähän parempia sellaisia, välillä huonompia.

Todellisuudessa ihmisen valintoja johtaa kuitenkin milteipä koko hereillä oloajan neljä vaativaa, määrätietoista kirjainta: M, I, T ja Ä. Ne seisovat hartioillamme kuin armeijan upseerit aamusta nukahtamiseen asti ja kuulustelevat loputtomin kysymyksin, joihin ihmispoloinen on tottunut etsimään vastauksia aivot sauhuten.

Aamulla herätessään hän vastaa ensimmäiseen kysymykseen: *mitä* kello on? Tästä käynnistyy päivä, joka jatkuu osittain hänen mielensä sisäisenä kuulusteluna, osittain kanssaeläjien keskuudessa ääneen lausuen:

Mitä on tänään kalenterissa?

Mitä syön aamupalaksi?

Mitä maailmalla on tapahtunut?

Mitä tutut ovat tehneet?

Mitä laittaisin päälle?

Mitä pitää muistaa?

Mitä sähköpostissa lukee?

Mitä vastaisin siihen?

Ihmisen elämänlaatu riippuu jopa kaikkein eniten siitä, millaisia valintoja ja päätöksiä hän tekee

Useimmat valinnoistamme syntyvät kuitenkin enemmän tai vähemmän sattumanvaraisesti. Muut ihmiset, olosuhteet ja piilevät ajatusmallit vaikuttavat valintoihimme ja päätöksiimme huomaamattamme.

Valitse viisaammin, päätä paremmin! auttaa ymmärtämään, miten ihmismieli toimii ja miten voi oppia tekemään parempia valintoja.

- Millainen päättäjätyyppi olet?
- Mikä on sopiva määrä vaihtoehtoja?
- Mitä hyötyä on aikalisästä tai kolikon heitosta?
- Miten ryhmässä voi tehdä hyviä päätöksiä helpommin?

Kirja tarjoaa inspiroivia, käytännöllisiä vinkkejä ja harjoituksia, jotka auttavat ymmärtämään mielen toimintaa ja kehittymään paremmaksi päättäjäksi koko elämässä – työssä, ihmissuhteissa tai vaikkapa jääkaapilla. Jokaisella ihmisellä on valtava mahdollisuus nostaa elämänsä laatua ymmärtämällä ja petraamalla päätöksentekoaan!

Isa Merikallio on johtajuusvalmentaja, tutkija ja kirjailija. Hänen aiempia kirjojaan ovat *Suoritus-elämästä merkityselämään* (2013), *Vilpittömästi valinpitämätön* (2014), *Jaksaa, jaksaa* (2015) sekä *Tänään valitsen elämän* (2021).

ISBN 978-952-384-185-7

Kl. 14.1, 17.3

Kansi: Jonna Nisu



9 789523 841857